

GIÁO DỤC KỸ NĂNG XÃ HỘI CHO TRẺ MẪU GIÁO 5-6 TUỔI QUA TRẢI NGHIỆM Ở TRƯỜNG MẦM NON

NGUYỄN THỊ HẢI YẾN*

Ngày nhận bài: 29/03/2017; ngày sửa chữa: 30/03/2017; ngày duyệt đăng: 19/04/2017.

Abstract: Social skills are very essential and these skills must be trained since early ages with aim to develop personalities and ability of adapting to real life. Social skills education for children can be carried out in many ways, in which experience learning (including play, practice, realistic experience, etc.) is an effective method. The contents and process of designing the experiential learning activities were mentioned clearly in this article.

Keywords: Social skills, experience, experiential education.

Trong xu thế hiện nay, giáo dục không chỉ hướng vào mục tiêu tạo ra nguồn nhân lực đáp ứng yêu cầu phát triển KT-XH, mà còn hướng đến mục tiêu phát triển đầy đủ giá trị của mỗi cá nhân, giúp cho con người có năng lực để sống một cuộc sống có chất lượng và hạnh phúc. Vì vậy, giáo dục phát triển toàn diện được coi là nhiệm vụ căn bản. Ngoài việc trang bị kiến thức giáo dục toàn diện còn chú trọng việc hình thành rèn luyện cho người học các phẩm chất, kỹ năng. Một trong những kỹ năng quan trọng, cần thiết của mỗi con người đó là kỹ năng xã hội (KNXH). Đây là các loại kỹ năng giúp cá nhân ứng xử, giao tiếp và thích ứng thành công trong xã hội. Các kỹ năng này được áp dụng vào việc giao tiếp giữa người với người hay tương tác với xã hội, cộng đồng, tập thể hoặc các tổ chức.

KNXH cần phải được giáo dục ngay từ giai đoạn lứa tuổi mầm non vì KNXH giúp trẻ hoàn thiện bản thân, thích ứng với cuộc sống. KNXH được hình thành chính là cơ sở để trẻ có thể nuôi dưỡng vẻ đẹp tâm hồn, phẩm chất con người, biết quý trọng bản thân, tăng sức đề kháng bảo vệ bản thân và phát triển năng lực hòa nhập với môi trường xung quanh hôm nay và tự tin vững bước trong các giai đoạn phát triển tiếp theo. Đặc biệt, đối với trẻ 5-6 tuổi, độ tuổi cần được trang bị những KNXH cần thiết nhằm chuẩn bị cho trẻ sẵn sàng thích nghi với môi trường mới - môi trường học tập ở cấp tiểu học.

Các nghiên cứu lí luận, thực tiễn đều cho thấy: Việc giáo dục KNXH cho trẻ có thể thực hiện bằng nhiều cách khác nhau, trong đó *trải nghiệm* (vui chơi, các hoạt động thực hành, trải nghiệm thực tiễn...) là

một phương tiện giáo dục hiệu quả. Thông qua trải nghiệm, trẻ hiểu được vấn đề và tự mình rút ra kết luận cho vấn đề được nêu. Những kiến thức và kỹ năng mà trẻ có được qua trải nghiệm không phải là sự áp đặt từ giáo viên (GV) mà đó là kết quả của sự tìm tòi một cách chủ động, tích cực và sáng tạo của trẻ dưới sự tổ chức, điều khiển của GV. Do vậy, trải nghiệm là con đường cơ bản để giáo dục KNXH cho trẻ.

1. Một số khái niệm cơ bản

1.1. Kỹ năng xã hội. Theo Đặng Thành Hưng và Trần Thị Tố Oanh [1] cho rằng KNXH là loại kỹ năng hướng tới và áp dụng trực tiếp vào những quan hệ, hoàn cảnh, quá trình và đời sống xã hội công cộng để giúp cá nhân nhận thức, ứng xử, giao tiếp và thích ứng xã hội thành công, hiệu quả ở mức độ nhất định. Vì vậy, KNXH là một loại kỹ năng được con người sử dụng để tương ứng với một hoạt động nào đó nhằm giúp cho cá nhân thực hiện các mối quan hệ với mọi người xung quanh, trên cơ sở nắm vững phương thức thực hiện và vận dụng tri thức, KNXH phù hợp với điều kiện hoàn cảnh.

Đối với trẻ mẫu giáo, KNXH được xem là một dạng hành động của trẻ giúp trẻ tham gia tương tác hiệu quả trong môi trường xã hội, thực hiện các mối quan hệ với mọi người xung quanh, vận dụng tri thức, kinh nghiệm xã hội phù hợp với điều kiện hoàn cảnh cụ thể, giúp trẻ giao tiếp, tương tác, thích nghi với môi trường mầm non, cộng đồng gần gũi trẻ. KNXH ở trẻ mẫu giáo gồm kỹ năng giao tiếp, hòa nhập với cuộc

* Sở Giáo dục và Đào tạo Nghệ An

sống, hợp tác, chia sẻ giúp đỡ mọi người, quan tâm đến môi trường.

Vậy, KNXH là những kĩ năng liên quan đến việc sử dụng ngôn ngữ, khả năng hòa nhập xã hội, biểu hiện thái độ và hành vi ứng xử trong quan hệ tương tác giữa con người với con người hoặc với xã hội.

1.2. Giáo dục kĩ năng xã hội là quá trình tác động có mục đích có kế hoạch, là một hoạt động cụ thể nhằm giúp cho người học có nhận thức về xã hội, có khả năng giao tiếp, biết thiết lập các mối quan hệ với người khác, biết lắng nghe, chia sẻ, quan tâm tới người khác, quan tâm, yêu thương mọi người và sự vật gần gũi... nhằm mục đích phát triển nhân cách con người một cách toàn diện. Giáo dục tình cảm, KNXH tạo ra nhận thức và hành động tạo nên toàn diện nhân cách con người, tạo ra động lực hoạt động, thúc đẩy nhân cách phát triển. Với trẻ mẫu giáo, giáo dục KNXH là một trong 5 lĩnh vực quan trọng góp phần giúp trẻ phát triển toàn diện về thể chất, ngôn ngữ, nhận thức và thẩm mỹ. Giáo dục KNXH là quá trình tác động có mục đích có kế hoạch của nhà giáo dục nhằm hình thành cho người học những kĩ năng liên quan đến việc sử dụng ngôn ngữ, khả năng hòa nhập xã hội, biểu hiện thái độ và hành vi ứng xử trong quan hệ tương tác giữa con người với con người hoặc với xã hội.

1.3. Giáo dục KNXH qua trải nghiệm. Giáo dục qua trải nghiệm là một quá trình sư phạm, trong đó dưới vai trò tổ chức của GV, học sinh chủ động tự tạo kiến thức, thu thập kiến thức, hình thành kĩ năng thái độ cho bản thân, thông qua việc tiếp xúc trực tiếp với môi trường. Đây là quá trình học tập có sự phản hồi, đề cao kinh nghiệm của người học. Giáo dục là quá trình sư phạm được cấu thành bởi hoạt động học và hoạt động dạy.

Giáo dục qua trải nghiệm có 2 khía cạnh: - *Học trải nghiệm*: là quá trình hình thành tri thức hoặc kĩ năng mới bằng chính các hoạt động của người học. Người học tích cực thử nghiệm, khám phá, suy ngẫm và phản hồi về lĩnh vực học tập. Học qua trải nghiệm có thể coi là học qua hành động, thông qua làm, vừa học vừa làm. Đó là quá trình học tập mà ở đó tri thức được tạo ra thông qua sự biến đổi của kĩ năng; - *Dạy trải nghiệm* là quá trình GV thực hiện hoạt động dạy học thông qua phương thức chú trọng các phương pháp thực hành cho người học. Như vậy, dạy trải nghiệm là hoạt động sư phạm mà người dạy thực hiện việc thiết kế, tổ chức, điều khiển quá trình học bằng cách tạo điều kiện cho người học tích cực thử nghiệm, khám

phá, suy ngẫm và phản hồi về lĩnh vực học tập, qua đó giúp người học rút ra được những kinh nghiệm về kiến thức hoặc kĩ năng nhất định.

Từ đó có thể hiểu: Giáo dục KNXH cho trẻ qua trải nghiệm là quá trình giáo dục có mục đích, có kế hoạch của GV thông qua các hoạt động thực tế nhằm giúp trẻ được tiếp xúc trực tiếp với sự vật, hiện tượng trong môi trường và vận dụng vốn kinh nghiệm, các giác quan để giúp cho trẻ có nhận thức về xã hội, có khả năng giao tiếp, biết thiết lập các mối quan hệ với người khác, biết lắng nghe, chia sẻ, quan tâm, yêu thương mọi người và ứng xử phù hợp trong sự tương tác giữa con người với con người hoặc với xã hội.

2. Đặc điểm của giáo dục KNXH qua trải nghiệm cho trẻ mầm non

Giáo dục qua trải nghiệm được tiến hành dựa trên vốn kinh nghiệm của trẻ. Qua trải nghiệm, kinh nghiệm của trẻ được tích lũy, được kiểm chứng, được điều chỉnh và phản hồi thông qua những kiến thức và hiểu biết mới tiếp thu từ những trải nghiệm thực tế. Giáo dục qua trải nghiệm coi trẻ làm trung tâm của quá trình giáo dục, trẻ được huy động tối đa kinh nghiệm có sẵn. Trẻ được phát huy khả năng tự lập, làm việc theo nhóm, biết so sánh, phân tích, đánh giá các sự vật, hiện tượng dựa trên sự trải nghiệm của bản thân.

Như vậy, giáo dục qua trải nghiệm có một số các đặc điểm cơ bản sau: - Giáo dục qua trải nghiệm là một quá trình liên tục theo đường xoắn tròn ốc dựa vào kinh nghiệm đã có của trẻ; - Giáo dục qua trải nghiệm đòi hỏi trẻ phải huy động vốn kinh nghiệm có sẵn để giải quyết các tình huống trong thực tiễn. Trong quá trình này những kiến thức, kĩ năng thái độ của trẻ sẽ được bộc lộ trực tiếp, điều đó giúp trẻ có cơ hội phát huy được tính độc lập và khả năng tổng hợp kinh nghiệm từ thực tiễn. Trẻ kết nối, kiểm nghiệm những kiến thức đã có với những kiến thức mới thu được từ trải nghiệm. Trong giáo dục qua trải nghiệm, GV và trẻ có mối quan hệ chặt chẽ, GV là người thiết kế, tổ chức hướng dẫn các hoạt động trải nghiệm, trẻ tự lực chiếm lĩnh và chủ động đạt được mục tiêu giáo dục về kiến thức, kĩ năng, thái độ.

3. Giáo dục KNXH cho trẻ 5-6 tuổi qua trải nghiệm ở trường mầm non

3.1. Mục đích. Giáo dục KNXH cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi nhằm giúp trẻ biết thực hiện một số quy tắc, quy định trong sinh hoạt ở gia đình, trường lớp mầm non, cộng đồng gần gũi đồng thời giúp trẻ có một số kĩ năng như tôn trọng, hợp tác, thân thiện,

quan tâm, chia sẻ trong mối quan hệ của trẻ với mọi người xung quanh.

3.2. Ý nghĩa của giáo dục KNXH cho trẻ 5-6 tuổi:

- Giúp trẻ tham gia tương tác hiệu quả trong môi trường xã hội. Khi trẻ có KNXH, điều đó cũng đồng nghĩa là các em có kĩ năng giao tiếp, có kĩ năng tạo lập và duy trì các mối quan hệ xã hội, có kĩ năng giải quyết vấn đề xã hội... Do đó, trẻ sẽ có nhiều cơ hội để có mối quan hệ tốt với những người xung quanh, đặc biệt là với bạn bè trong môi trường giáo dục ở nhà trường.

- Nâng cao khả năng nhận thức cho trẻ. Nếu một trẻ có KNXH, chúng sẽ trở nên quảng giao, thân thiện, từ đó dễ nhận được sự giúp đỡ của bạn bè đồng trang lứa hay ngược lại, các em cũng sẽ sẵn sàng chia sẻ, giúp đỡ người khác khi họ cần, qua đó giúp các em tiến bộ. Điều này có nghĩa, KNXH chính là điều kiện, là chìa khóa để trẻ thành công trong các hoạt động và cuộc sống và chuẩn bị cho trẻ bước vào lớp 1.

- Có KNXH tức là trẻ có kĩ năng giải quyết các vấn đề, mâu thuẫn với những người xung quanh, trẻ biết sống tự tôn và thừa nhận người khác. Thực tế đã cho thấy, nhiều trẻ đã bị “sốc” khi mới được thả vào môi trường xã hội kể cả là môi trường lớp học. Vì đó là một môi trường hoàn toàn mới, mối quan hệ mới, nhiệm vụ mới, hoạt động mới so với môi trường gia đình quen thuộc. Việc trang bị KNXH giúp các em có thể thích nghi với môi trường xã hội mới, biết sống hòa thuận, biết giải quyết những mâu thuẫn nảy sinh chốn học đường.

- Giáo dục KNXH rất quan trọng đối với tất cả mọi người đặc biệt là từ lứa tuổi mầm non, xã hội ngày càng phát triển thì càng có nhiều yếu tố phức tạp xảy ra làm cho con người ta phải suy nghĩ, để đối phó với những khó khăn thách thức luôn xảy ra trong cuộc sống nếu các con bị thiếu hụt về KNXH thì dễ bị hư hỏng, thiếu kĩ năng ứng xử, giao tiếp, thiếu sự đồng cảm chia sẻ với người khác, không hòa đồng với mọi người, kĩ năng giải quyết các vấn đề xảy ra kém thì rất khó khăn trong việc hòa nhập vào môi trường mới, dễ bị phát triển lệch lạc về nhân cách.

Chính vì vậy, việc giáo dục KNXH là cần thiết và quan trọng. Nếu giáo dục KNXH tốt cho trẻ ngay từ lứa tuổi mầm non thì đứa trẻ có KNXH tốt tạo cơ hội cho trẻ dễ hòa nhập vào môi trường mới, giúp trẻ có nhiều cơ hội để phát triển nhận thức, tư duy, ngôn ngữ, tạo tiền đề cho việc phát triển nhân cách đặc biệt là chuẩn bị tốt tâm thế cho trẻ bước vào lớp 1. KNXH hình thành cho trẻ không chỉ việc nghe giảng mà thông qua các hoạt động tương tác với người khác, khi trẻ

được thực hành trải nghiệm, qua các hoạt động thực tế vì vậy GV phải tổ chức cho trẻ được thực hành trải nghiệm nhiều.

3.3. Nội dung giáo dục KNXH cho trẻ 5-6 tuổi.

Chương trình Giáo dục mầm non ban hành kèm theo Thông tư số 17/2009/TT-BGDĐT ngày 25/07/2009 của Bộ trưởng Bộ GD-ĐT [2], nội dung giáo dục KNXH bao gồm:

3.3.1. Nội dung giáo dục hành vi và quy tắc ứng xử bao gồm: - *Nhóm kĩ năng tuân thủ các quy tắc xã hội (thực hiện một số quy định ở lớp, gia đình và nơi công cộng):* Cất đồ chơi đúng quy định sau khi chơi; giữ gìn cẩn thận đồ dùng, đồ chơi; làm việc gọn gàng ngăn nắp; không làm ồn nơi công cộng; vâng lời người lớn; - *Nhóm kĩ năng giao tiếp:* Chú ý nghe người khác nói; lắng nghe chăm chú và làm theo hướng dẫn; không cắt ngang khi người khác đang nói; chấp nhận ý kiến hợp lí của người khác không trùng với ý của mình; chào hỏi lịch sự, lễ phép; nói lời cảm ơn, xin lỗi; phân biệt kĩ năng đúng - sai; - *Nhóm kĩ năng hòa nhập với cuộc sống:* Chơi hòa đồng vui vẻ với bạn; thể hiện tôn trọng bạn, tôn trọng người lớn; chia sẻ kinh nghiệm của mình với bạn; giải quyết mâu thuẫn giữ mình với các bạn trong nhóm (bằng cách dùng lời, nhờ cô giáo can thiệp); chấp nhận sự phân công của nhóm bạn; - *Nhóm kĩ năng quan tâm chia sẻ:* Giúp bạn khi bị ngã/đau; giúp đỡ bạn khi bạn gặp khó khăn; Giúp đỡ người thân khi được yêu cầu; quan tâm giúp đỡ bạn khi bạn bị ốm.

3.3.2. Nội dung giáo dục hành vi quan tâm đến môi trường bao gồm: Bảo vệ chăm sóc các con vật, cây cối; giữ vệ sinh môi trường (không xả rác, bẻ cành, bứt hoa...); tiết kiệm trong sinh hoạt (tắt điện, tắt quạt khi ra khỏi phòng, khóa vòi nước sau khi dùng, không để thừa thức ăn). Các nội dung giáo dục KNXH được GV mầm non lựa chọn theo nguyên tắc hệ thống, nguyên tắc phát triển, nguyên tắc vừa sức để đưa vào kế hoạch giáo dục năm/tháng/tuần các hoạt động trong ngày.

3.4. Cách thức tổ chức các hoạt động giáo dục KNXH qua trải nghiệm cho trẻ 5-6 tuổi ở trường mầm non

3.4.1. Phân loại trải nghiệm đối với giáo dục KNXH cho trẻ 5-6 tuổi ở trường mầm non:

- *Trải nghiệm thụ động:* Qua các hoạt động thực tế, trực tiếp hàng ngày như đón trả trẻ, hoạt động chơi tự do, theo ý thích, hoạt động ăn, ngủ, vệ sinh trẻ cùng chia sẻ, hợp tác với nhau và với người lớn để hình thành các KNXH cần thiết. Hoạt động trải

những dạng thụ động nói trên yêu cầu GV biết lựa chọn và tích hợp được nội dung giáo dục KNXH hợp lý. Ví dụ: - *Hoạt động ăn*: Các hoạt động trải nghiệm GV có thể tổ chức như trực nhật bàn ăn, dọn dẹp lớp trước và sau khi ăn... Qua đây hình thành KNXH ở trẻ biết phối hợp với bạn, quan tâm và giúp đỡ bạn; - *Hoạt động ngủ*: Các hoạt động trải nghiệm GV có thể tổ chức như cùng chuẩn bị ngủ, xếp hàng vệ sinh... Qua đây hình thành KNXH ở trẻ như biết phối hợp với bạn, quan tâm và giúp đỡ bạn.

- *Trải nghiệm tích cực*: Khi tổ chức hoạt động giáo dục KNXH có mục đích, có kế hoạch và nội dung cụ thể thông qua hoạt động trải nghiệm như đi dạo, tham quan, lao động, tham gia các hoạt động lễ hội. Với các hoạt động trải nghiệm tích cực này có thể giáo dục được các KNXH: giao tiếp, quan tâm chia sẻ, kĩ năng hòa nhập với cuộc sống bên ngoài, kĩ năng giải quyết các vấn đề xảy ra xung quanh trẻ, tuân thủ các quy tắc xã hội, quan tâm bảo vệ môi trường thiên nhiên xung quanh trẻ... Bằng cách cho trẻ được trải nghiệm tích cực với các hoạt động cụ thể thì mới đạt hiệu quả.

Ví dụ qua hoạt động lao động, nếu được GV xác định mục tiêu, lập kế hoạch và có nội dung cụ thể, có thể giáo dục được các KNXH như: - *Lao động tự phục vụ*: Giáo dục trẻ biết yêu quý và chăm sóc bản thân, ý thức luôn giữ gìn vệ sinh cá nhân; - *Lao động trực nhật*: Giáo dục trẻ biết yêu quý các con vật, đồ vật, biết cùng làm việc với bạn, giúp đỡ bạn để cùng hoàn thành nhiệm vụ được giao; - *Lao động tập thể*: Giáo dục trẻ thỏa thuận, phân công các công việc cho nhau trong nhóm, biết phối hợp, giúp đỡ bạn để cùng hoàn thành công việc chung.

3.4.2. Yêu cầu đối với tổ chức các hoạt động trải nghiệm để giáo dục KNXH cho trẻ 5-6 tuổi:

- Yêu cầu lựa chọn, tổ chức hoạt động trong ngày để thực hiện tích hợp nội dung giáo dục KNXH. Việc giáo dục KNXH cho trẻ được tiến hành thường xuyên ở mọi lúc, mọi nơi và đây là hình thức giáo dục chủ yếu đối với trẻ mẫu giáo. GV có thể tổ chức các hoạt động giáo dục KNXH cho trẻ trong hầu hết các thời điểm trong ngày như khi đón trả trẻ, khi trẻ tập thể dục, khi trẻ chơi, trẻ ăn, trẻ ngủ...

Việc giáo dục KNXH cho trẻ có thể tiến hành theo các bước sau: 1) Định hướng giáo dục KNXH của trẻ hướng vào các chuẩn mực xã hội có thể thông qua các mẫu kĩ năng đúng và đẹp của mọi người xung quanh trẻ. Nhận thức của trẻ còn hạn chế, trẻ thường

không để ý hoặc phân biệt được hành vi đúng, sai, tốt, xấu. Do vậy, người lớn cần chỉ cho trẻ đâu là những kĩ năng trẻ cần học tập và khuyến khích trẻ luyện tập hàng ngày; 2) Tổ chức cho trẻ luyện tập KNXH cho trẻ trong cuộc sống hàng ngày ở mọi thời điểm, mọi tình huống khác nhau; 3) Chuyển nội dung giáo dục KNXH thành yêu cầu của nếp sống hàng ngày nhằm giúp trẻ có những thói quen tốt trong cuộc sống hàng ngày. Cần làm cho nội dung giáo dục KNXH thành yêu cầu trong các mối quan hệ hàng ngày của trẻ và là một yêu cầu để đánh giá trẻ sau mỗi ngày, mỗi tuần, mỗi tháng, mỗi giai đoạn.

Khi tổ chức các hoạt động giáo dục KNXH cho trẻ GV cần lưu ý một số điểm sau đây: - Thường xuyên trò chuyện thân thiện với trẻ; - Không nên đưa ra quá nhiều yêu cầu đối với trẻ; - Luôn chú ý lắng nghe để hiểu và kịp thời đáp ứng những nhu cầu của trẻ; - Kịp thời khen ngợi, động viên trẻ khi trẻ thể hiện những KNXH hợp lý (điều đó sẽ khiến cho trẻ thường xuyên lặp lại những kĩ năng tốt đó); - Làm gương cho trẻ bắt chước: Hầu hết trẻ em học các KNXH mà chúng cần đều thông qua việc bắt chước những người xung quanh chúng. Điều này có nghĩa, những người làm công tác giáo dục mầm non phải là những tấm gương tốt để trẻ có thể noi theo; - Tạo cơ hội cho trẻ được trải nghiệm thông qua việc tham quan tiếp xúc, quan sát môi trường xã hội gần gũi xung quanh (ví dụ tham quan, quan sát các công việc của một số nghề, một số lễ hội ở địa phương...); - Khi tổ chức hoạt động giáo dục phát triển KNXH cho trẻ, ngoài việc trò chuyện, quan sát tranh ảnh, nghe kể chuyện, đọc thơ, hát múa..., GV **cần chú ý tổ chức tốt các trò chơi** cho trẻ, bởi chơi là phương thức học chủ yếu của trẻ, và chơi ảnh hưởng đến phát triển của mọi lĩnh vực của trẻ trong đó có sự phát triển tình cảm - xã hội. Đây là một hình thức phù hợp nhất phát huy những tình cảm tích cực cũng như giải tỏa những tình cảm tiêu cực của trẻ. **Đặc biệt qua trò chơi đóng vai**, trẻ mẫu giáo có thể bày tỏ tình cảm của mình thông qua các mối quan hệ với bạn chơi, học kĩ năng cần thiết để giao tiếp một cách có hiệu quả với người lớn và trẻ khác, trải nghiệm các KNXH như chia sẻ, nhường nhịn nhau, chờ đến lượt và sẽ trở nên đồng cảm với người khác. Đây chính là những kĩ năng cần thiết để trẻ hoà nhập vào cuộc sống xã hội.

- *Yêu cầu lựa chọn, thiết kế, tổ chức hoạt động trải nghiệm tích cực để thực hiện giáo dục KNXH*. Những hoạt động trải nghiệm tích cực có thể giáo dục hiệu

quả các KNXH cho trẻ. Tuy nhiên cần lựa chọn và thiết kế, tổ chức chúng theo quy trình (dựa trên 4 bước của D.Kolb) [5]. Ở mỗi bước, GV cần chú ý đảm bảo các yêu cầu cụ thể sau:

Bước 1: Xác định các KNXH của trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi cần giáo dục. GV cần lựa chọn, xác định các KNXH của trẻ mẫu giáo để giáo dục trẻ. Ở mỗi KNXH thì GV cần xác định mục đích, yêu cầu cụ thể cho từng kĩ năng. Ví dụ để giáo dục kĩ năng quan tâm: - **Mục đích:** Giáo dục trẻ biết quan tâm đến bạn và mọi người xung quanh; - **Yêu cầu:** biết thể hiện sự quan tâm bằng cách động viên, hỏi han, chia sẻ với bạn khi thấy bạn buồn hoặc vui.

Bước 2: Xác định các giai đoạn để giáo dục KNXH cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi. Để giáo dục được kĩ năng này, theo D. Kolb thì:

- Trang bị cho trẻ những kinh nghiệm thực tế, hình thành xúc cảm, tình cảm của trẻ trong những hành động cụ thể ở những tình huống và hoàn cảnh cụ thể.

- Trò chuyện với trẻ, cùng trẻ suy ngẫm, đưa ra ý kiến về cách chia sẻ. Tạo điều kiện để tất cả trẻ đều được tham gia trải nghiệm, trình bày kết quả của mình theo nội dung được phân công, nói lên cảm xúc được tạo ra khi trải nghiệm. GV cho cá nhân (hoặc nhóm) trao đổi, trình bày việc tự do trong việc thực hiện nhiệm vụ được giao. GV ghi nhận những kết quả, ý tưởng mà trẻ tạo ra, GV cần sử dụng các câu hỏi gợi ý để chia sẻ: *các con đã làm gì? Các con thấy như thế nào? Những gì đã xảy ra? Các con thấy khó không?*

- Qua quá trình trò chuyện, suy ngẫm về những tình huống vừa xảy ra từ đó trẻ sẽ rút ra bài học cho bản thân cần phải làm gì và làm như thế nào là đúng, là phù hợp. Ở bước trên, mỗi trẻ đã được quan sát thực tế, đối chiếu, phản hồi giữa thực tế với vốn kinh nghiệm của bản thân và giữa thành viên trong nhóm, hoặc giữa các trẻ trong lớp với nhau trong quá trình thực hiện nhiệm vụ được giao. Để giúp trẻ có những kiến thức kĩ năng về tổ chức xã hội, GV cần tổ chức các hoạt động cho trẻ thảo luận về các nội dung như: Cách thực hiện để có được những kinh nghiệm; các chủ đề, vấn đề đưa ra khi trải nghiệm; các vấn đề đã được giải quyết; về kinh nghiệm của cá nhân và thành viên trong nhóm. KNXH gồm giáo dục hành vi, quy tắc ứng xử, các hành vi quan tâm đến môi trường, GV có thể đàm thoại, sử dụng các hình ảnh để đối chiếu với những kinh nghiệm của cá nhân trẻ thu được qua thực tiễn để xử lý thêm các kinh nghiệm thu được. GV cần nêu các câu hỏi định hướng để trẻ xử lý các kinh nghiệm thu được qua trải nghiệm, giúp trẻ đúc rút các

kinh nghiệm đã thu được, đưa ra các câu hỏi để trẻ trả lời: *các con đã học được những gì? Các con thấy có thú vị không? Các con sẽ làm gì tiếp theo...*

- Tổ chức cho trẻ trải nghiệm trong những tình huống và hoàn cảnh mới. GV đưa ra các tình huống, bài tập để trẻ tiến hành thử nghiệm. Việc áp dụng bài tập thực hành cho trẻ trải nghiệm phải được tiến hành từ dễ đến khó; từ áp dụng các kiến thức để giải quyết bài tập đến vận dụng kiến thức để giải quyết bài tập. GV cần hỗ trợ giúp đỡ trẻ những điều trẻ chưa hiểu, cùng trẻ giải quyết một số vấn đề khi trẻ gặp khó khăn.

Bước 3: Xác định hoạt động cụ thể ở từng bước nói trên. Chọn hoạt động tương ứng cho các giai đoạn nói trên. Ví dụ để trang bị cho trẻ những kinh nghiệm thực tế, hình thành xúc cảm..., có thể cho trẻ thăm bạn ốm, xem phim về hoàn cảnh ốm đau của bạn; xem tranh...

Bước 4: Tiến hành, quan sát, đánh giá, điều chỉnh. GV quan sát, đánh giá quá trình trải nghiệm, xem xét khả năng, những kinh nghiệm trẻ học được đã phù hợp và đạt yêu cầu chưa? Nếu chưa phù hợp thì GV cần điều chỉnh các hoạt động cho phù hợp và hướng đến việc phát triển các KNXH cho trẻ.

***

Dựa trên các đặc điểm của từng loại trải nghiệm, yêu cầu lựa chọn, thiết kế, tổ chức các hoạt động trải nghiệm, GV sẽ xây dựng và tổ chức các hoạt động trải nghiệm để giáo dục KNXH cho trẻ mang lại hiệu quả góp phần phát triển tốt các KNXH cho trẻ. Thông qua cách thức tổ chức các hoạt động giáo dục KNXH qua trải nghiệm cho trẻ 5-6 tuổi ở trường mầm non, chúng tôi hi vọng góp phần giúp trẻ hoàn thiện bản thân, thích ứng với cuộc sống tốt hơn. □

Tài liệu tham khảo

- [1] Đặng Thành Hưng - Trần Thị Tố Oanh (2014). *Bản chất và đặc điểm của kĩ năng xã hội*. Tạp chí Khoa học Giáo dục, số 100; tr 9-10, 38.
- [2] Bộ GD-ĐT (2009). *Chương trình chăm sóc và giáo dục mầm non*. NXB Giáo dục Việt Nam.
- [3] John Dewey (2012). *Kinh nghiệm và giáo dục* (Phạm Anh Tuấn dịch). NXB Trẻ, TP. Hồ Chí Minh.
- [4] Chu Thị Hồng Nhung (2014). *Tổ chức các hoạt động giáo dục kĩ năng xã hội cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi ở trường mầm non*. Đề tài nghiên cứu khoa học, Viện Khoa học Giáo dục Việt Nam, Mã số: V2013-09.
- [5] Kolb D.A&A Y (2005). *Learning Styles and Learning Spaces: Enhancing Experiential Learning in Higher Education*. Academy of Management Learning & Education, Vol. 4, No. 2 (Jun, 2005), pp. 193-212.